

Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/aktualnosci/38753,Pozegnalismy-Marie-Dmochowska-byla-wiceprezes-IPN.html>
29.04.2024, 08:52

Pożegnaliśmy Marię Dmochowską, była wiceprezes IPN

W piątek, 10 lutego 2017, w wieku 86 lat zmarła dr nauk medycznych Maria Dmochowska z domu Lipska. W latach 2006–2012 wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 17 lutego na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie. Po Mszy św. w asyście wojskowej prochy zmarłej zostały złożone w grobie rodzinnym. Obok krewnych i przyjaciół w pogrzebie uczestniczyli weterani Armii Krajowej, działacze opozycji demokratycznej w PRL, politycy oraz historycy i pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej.

Życiorysem Pani Marii można by było obdarzyć kilka osób. W okresie II wojny światowej, mimo młodego wieku (ur. 18.07.1930 r.) należała do Armii Krajowej (pseud. „Maja”). Uczestniczyła w powstaniu warszawskim i w walkach w Puszczy Kampinoskiej (Grupa Kampinos pod dowództwem por. Tadeusza Gaworskiego, pseud. „Lawa”).

Od 1945 do 1950 wraz z rodziną mieszkała w Warszawie, gdzie uczyła się w VII Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego, była też instruktorką ZHP. Za sprzeciwianie się procesowi poddawania ZHP kontroli partii komunistycznej uniemożliwiono jej studiowanie w rodzinnym mieście. Ojciec, z zawodu nauczyciel (przedwojenny dyrektor szkoły, a potem organizator tajnych kompletów podczas okupacji), został wyrzucony z pracy.

W 1955 ukończyła studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Łodzi, następnie uzyskała stopień doktora nauk medycznych oraz specjalizację w dziedzinie hematologii i organizacji ochrony zdrowia.

Maria Dmochowska (1930–2017)

W latach 1967–1968 otwarcie występowała w obronie prześladowanych przez PZPR współpracowników pochodzenia żydowskiego. Została za to usunięta z Akademii Medycznej.

W latach siedemdziesiątych związała się z opozycją demokratyczną (jej bratem był Jan Józef Lipski, współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników i Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”).

W 1980 r. współorganizowała NSZZ „Solidarność” w Łodzi, jako członek Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego, a potem Zarządu Regionalnego. Była też delegatką na I Zjazd NSZZ „Solidarność” w Gdańsku. Została internowana pierwszego dnia stanu wojennego, zwolniono ją pod koniec marca 1982. Pobyty w ośrodku odosobnienia nie zraził jej jednak i nadal działała w podziemnych strukturach łódzkiej „Solidarności”.

Była posłanką na Sejm „kontraktowy” z ramienia łódzkiego Komitetu Obywatelskiego, a następnie na Sejm I i II kadencji z ramienia Unii Demokratycznej.

Pod koniec 2000 r. dr Maria Dmochowska rozpoczęła pracę w Instytucie Pamięci Narodowej jako doradca prezesa IPN prof. dr. hab. Leona Kieresa ds. kombatantów i organizacji pozarządowych. 27 września 2001 roku doprowadziła do podpisania deklaracji o współpracy pomiędzy Instytutem Pamięci Narodowej a Światowym Związkiem Żołnierzy AK i Fundacją Polskiego Państwa Podziemnego. Była też inicjatorką powstania i współorganizatorką Klubu Historycznego im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”, którego pierwsze spotkanie odbyło się 13 lutego 2002 roku w Warszawie.

Prezes IPN dr hab. Janusz Kurtyka w 2006 roku powołał dr Marię Dmochowską na swojego zastępcę, a w 2011 roku tę samą funkcję zaproponował jej następny prezes Instytutu dr Łukasz Kamiński. Funkcję wiceprezesa IPN pełniła do końca czerwca 2012 r.

Po zakończeniu pracy w Instytucie dr Maria Dmochowska nadal służyła Polsce. Do końca życia aktywnie działała w organizacjach kombatanckich i społecznych.

Była członkiem Kapituły Orderu Odrodzenia Polski oraz Rady Programowej Klubu Historycznego im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Warszawie. Działała w Radzie Naczelnej Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej i w Stowarzyszeniu Wolnego Słowa.

Odnaczona Krzyżem Armii Krajowej oraz Krzyżem Kawalerskim, Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, a także Krzyżem Wolności i Solidarności.

Była osobą lubianą, znaną z pogody ducha, niespożytej energii i wielkiej tolerancji.